

Toimitukselta

Aivojen mieli

Teknologia määrittelee lääketieteessä sitä, mitä havaitsemme ja matematiikka sitä, mitä siitä tiedämme. Etulinjassa kuitenkin kulkee ihmisen kuvittelukyky, jota havainnoilla koetellaan. Tautien ymmärryksen pohjalla on edelleen käyttökelpoinen ”lääketieteen jaksollinen järjestelmä”. Diagnoosit viittaavat sairauksiin, jotka paikantuvat elimiin. Patologin tekemän ruumiinavauksen perusteella tämä hahmotelma on yksiselitteinen. Lisääntyneen geenitiedon perusteella tiedämme kuitenkin, että keuhkosyövässäkkin sijaintia keskeisempää on sen genotyyppi. Ihminen on systeemibiologinen kokonaisuus, jossa näennäisesti erilliset sairaudet ovat mahdollisesti sukua toisilleen. Tautiomiikkaakin on tutkittu.

Neurologia ja psykiatria ajautuivat erilleen toisistaan vuosikymmeniä sitten. Mielikuvituksemme ja teknologiamme eivät riittäneet ymmärtämään sitä, miten motorikka, emootiot ja ajattelu ovat uppoutuneita samoihin aivoihin. Motorikka oli ”mieletöntä” ja mieli ”aivotonta”. Nytemmin teknologian kehittymisen vuoksi psykiatria ja neurologia ovat neurotieteellisessä tutkimuksessa yhä enemmän lähestyneet toisiaan. Motorisen kognitioteorian mukaan evoluution aikana tunteet ja ajattelutoiminnot ovat kehittyneet mallintamaan liiketoimintojen sarjoja ja ennakoimaan niiden seurauksia. Toisaalta tunteiden säätelymme lepää loisien häätämiseen kehittyneen hormoniakselin päällä.

Tässä teemanumerossa kuvataan aivosairauksien taustaa ja pohditaan aivojen terveyden ylläpitämistä. Väestö ikääntyy aiempaa terveempänä ja on aktiivisempaa pitempään kuin ennen. Ikä ei ole välttämättä erikseen huomioitava asia vaan erityisesti aivojen terveenä säilyminen. Sydän- ja verenkiertosairauksien kannalta terveellisillä elintavoilla on merkittävä osuus aivojen hyvän kunnon ylläpidossa. On kiinnostavaa, että samanlaiset interventiot saattavat pienentää niin masennuksen kuin muisti- ja valtimosairauksienkin riskiä. Geenitutkimus valottaa syntymekanismeja ja kohteita, joihin voitaisiin vaikuttaa uusilla lääkehoidoilla.

Olemme vasta tahtaneet alkumatkaa aivojen toiminnan ymmärtämisessä. Ihminen voi elää mieli kirkkaana vanhuutensa viime metreille, emmekä enää puhu höpöryydestä vaan sairaustiloista, joita voimme kenties ehkäistä tai vähintään lykätä tuonnemmas. Mutta Shakespeare (Hamlet, suom. Paavo Cajander 1879) on oikeassa – ainakin toistaiseksi: ”Horatio, taivaassa ja maass’ on paljoa, Jot’ ei sun järkioppis uneksikaan.”

JYRKI KORKEILA
psykiatrian professori, ylilääkäri
Terveet aivot 100 vuotta
-teemanumeron erikoistoimittaja

Tätä numeroa tekemässä

JUSSI KÄRKKÄINEN on verisuonikirurgian ja gastroenterologisen kirurgian erikoislääkäri, jonka päivätöihin kuuluvat avoin ja endovaskulaarinen verisuonikirurgia, kilpirauhaskirurgia sekä akuutti vatsakirurgia KYS:ssä. Hän on väitellyt akuutista mesenteriaali-iskemiasta maaliskuussa 2016, kirjoittanut aiheesta puolenkymmentä katsausartikkelia ja suunnitellut joukon uusia tutkimusprojekteja. Vapaa-ajan harrastuksiin kuuluvat musiikin tekeminen ja soittaminen.

Dosentti **HARRIET FINNE-SOVERI** on geriatrian erikoislääkäri ja toimii Helsingin kaupungin vanhustalujen ylilääkärinä. Hän on toiminut Ikäihmisten palvelut yksikön päällikkönä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa, jossa toimii nyt vierailevana professorina. Hänen kiinnostuksensa vanhuuteen kohdentuu nykyisin erityisesti kotihoitoon ja siihen elämän vaiheeseen, jossa kuntoutuminen taittuu saattohoidoksi. Tässä numerossa Finne-Soveri on pohtinut väestön vanhenemisen ja palvelujärjestelmän keskinäistä suhdetta.

ANTTI MALMIVAARA on fysiatrian erikoislääkäri, joka on tehnyt pitkään töitä vaikuttavuustutkimusten ja järjestelmällisten katsausten parissa. THL:n terveys- ja sosiaalitaloustieteen yksikön ylilääkärinä hänen tehtävänä on arvioida terveydenhuollon toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta arjen oloissa. Malmivaara on ollut pitkään sivutoiminen Käypä hoito -toimittaja. Hänen pääkirjoituksensa käsittelee vaikuttavuuden arviointia kokeiden tai pelkän havainnoinnin avulla.